

Handläggare:
Tuula Kipinoinen Ericsson
Telefon: 08/508 22 023**Till**
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2014-04-10

Underlag för budget 2015 med inriktning 2016 och 2017

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag till budget för 2015 och inriktning för 2016 och 2017.
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektörLars Wennberg
avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningens förslag utgår från stadens övergripande inriktningsmål och Vision 2030. Utvecklingen av ekonomin, tillgången på arbetskraft samt medborgarnas efterfrågan på de tjänster som stadsdelsnämnden tillhandahåller är de viktigaste faktorerna för utvecklingen av verksamheterna.

Kostnadsökningarna för planperioden beräknas överstiga kommunfullmäktiges plan med ca 30 mnkr per år för bland annat lönekostnadsökningar och övriga kostnadsökningar. Kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på fortsatt minskning av sjukfrånvaron, effektivisering av administration och

lokalutnyttjande samt att strikt följa lagar och stadens riktlinjer för olika biståndsbeslut.

Drygt 87 procent av barnen i åldrarna 1-5 år är inskrivna i kommunala och privata förskolor. Antalet barn fortsätter att öka under planperioden vilket ställer krav på nya lokaler. Kostnaderna för de nya förskolelokalerna blir betydligt högre än befintliga lokaler. Även kapitalkostnaderna beräknas öka genom ökade investeringsutgifter för inventarier med mera.

Utöver att planera för nya förskolor, behöver stadsdelsförvaltningen löpande ersätta de förskoleplatser som idag finns i paviljonger med tidsbegränsade tillfälliga bygglov.

Barnantalsökningen ställer också krav på att rekrytera och behålla utbildad och kompetent personal, vilket är en stor utmaning för förskolan då det råder brist på förskollärare.

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde, liksom i staden, fortsätter antalet äldre över 80 år att minska under planperioden för att därefter öka. Totalt sett ökar antalet äldre över 65 år, då antalet i åldersgruppen 65-79 år ökar.

Förvaltningens samlade bedömning är att utbudet av servicehus samt vård- och omsorgsboende tillgodoser behovet under de närmaste åren. Samtidigt finns risk för en överkapacitet av både vård- och omsorgsboende och servicehusboende i regionen.

Under planperioden planeras inga nya äldreboenden eller ombyggnationer av boenden, utifrån nu kända behov och förutsättningar. Den framtida planeringen för Fruängsgårdens servicehus är en fortsatt viktig fråga, där stadsdelsförvaltningen följer behov och efterfrågan.

Ett nytt tid- och ersättningssystem för hemtjänst har införts fr.o.m. 2014. Det är viktigt att följa upp hur systemet fungerar såväl utifrån ett brukarperspektiv som ett beställar- och utförarperspektiv.

Genom den stora nyproduktionen av bostäder med hög tillgänglighet beräknas antalet personer med insatser enligt LSS och LASS öka ytterligare under perioden. För dem som behöver bostad med särskild service planerar förvaltningen att

även under denna planperiod inrätta en ny grupp- eller servicebostad varje år i nybyggnationen i området.

Satsningen på egenregistöd till utsatta barn och ungdomar samt egen öppenvård och egna stödboenden fortsätter liksom samarbetet med andra myndigheter, bland annat avseende brukare som har insatser genom socialpsykiatri.

Antalet bidragshushåll i stadsdelsområdet varit tämligen konstant under de senaste fem åren samtidigt som inflyttningen till området har varit hög. Därmed har andelen bidragstagare av befolkningen minskat och är nu bland de lägsta i staden. Denna utveckling förväntas fortsätta.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunens budget innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret ska alltid utgöra periodens första år. Långsiktigheten i stadens planering ska förstärkas genom att nämndernas analys av utvecklingen även för år två och tre ska ha större tyngd. Planeringen ska baseras på stadens Vision 2030. Av nämndens underlag ska framgå vilka frågor som påverkar verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden. Utgångspunkt ska vara analyser av förändringar i omvärlden samt analyser av den egna verksamheten med utgångspunkt från bland annat årsredovisningen. Större avvikelser eller förändringar jämfört med gällande plan för åren 2015 och 2016 ska analyseras och kommenteras. En av flera viktiga frågor med bäring på många verksamheter i staden är utvecklingen av barnafödande och inflyttning. Nämndernas underlag ska under respektive relevant inriktningsmål redovisa en övergripande och sammanfattande analys av verksamheten de kommande åren. Underlaget ska beskriva trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar, effekterna av dessa samt eventuella åtgärder. Underlag för budget 2015 med inriktning 2016 och 2017 upprättas i ILS-webb.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och sammanställts inom administrativa avdelningen. Ärendet behandlas i förvaltningsgruppen den 1 april 2014.

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2015 med inriktning 2016 och 2017 Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	5
1.1 Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök.....	5
1.2 Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras	5
1.3 Stadens verksamheter är kostnadseffektiva	6
2 Nämndens verksamhetsområde	7
2.1 Förskoleverksamhet	7
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	9
2.3 Äldreomsorg.....	9
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	12
2.5 Individ och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri	13
2.6 Stadsmiljöverksamhet	14
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	15
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	15
2.9 Övrigt	15
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	17
3.1 Drift.....	18
3.2 Investeringar.....	19
3.3 Betydande projekt som inte är investeringar.....	19
4 Övriga redovisningar	19
5 Lokalförsörjningsplan.....	20
5.1 Inledning	20
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av faktorer som förändrar behovet av lokaler	20
5.3 Kapacitet	20
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	20
5.5 Kostnadsutveckling.....	24
5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	25

Bilagor Stadsledningskontorets blanketter förv. underlag 2015 sdn22

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Här redovisas nämndens strategiska satsningar under respektive inriktningsmål.

1.1 Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

- Stadsdelsnämnden fortsätter att bidra till en effektiv planprocess.
- Fortsatt arbete med att möta det ökande behovet av verksamhetslokaler.
- Följa handlingsplanen för att öppna ett nytt boende med särskild service per år.
- Arbetet fortsätter för en ökad trygghet och tillgänglighet i stadsdelen.
- Fokus på städning av parker för att skapa attraktivare och tryggare parkmiljöer i stadsdelsområdet.
- Utveckling av miljöarbetet med fokus på matavfall, elbilar och minskad elförbrukning.
- Arbetet för ökad tillgänglighet anpassas utifrån stadens nya program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning.
- Fortsatt utveckling och upprustning av parker för att möta kommande behov i ett snabbt växande stadsdelsområde.
- Fortsatt utveckling av Telefonplan och näringslivskontakter i enlighet med Vision Söderort.

1.2 Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

Förskolan

- Fortsatt utbyggnad av nya och upprustning av äldre förskolor för att klara efterfrågan på förskoleplatser.
- Rekrytera nya medarbetare med rätt kompetens och engagemang
- Likvärdig kvalitet och likabehandling präglar förskolans arbete
- Den digitala tekniken utvecklas som stöd för förbättrad kommunikation, dokumentation och grund för modernt lärande.
- Utvecklad information och kommunikation med brukarna för att möta behov och efterfrågan
- Kompetensutveckla medarbetare och chefer för att möta morgondagens förskola.
- Kvalitetsarbete en grund för verksamhetsutveckling
- Attraktiva förskolor genom delaktig personal med hög kompetens som driver utveckling på vetenskaplig och beprövad grund, vilket i sin tur lockar utbildade och engagerade nya medarbetare.

Insatser inom individ- och familjeomsorg, inklusive socialpsykiatri

- Personer som ansöker om ekonomiskt bistånd ska stöttas i att hitta annan försörjning. Speciell uppmärksamhet ska ägnas åt de långvariga bidragstagarna.
- Tidiga insatser på hemmaplan till barn och ungdomar ska prioriteras.
- Arbetet med att förstärka barnperspektivet i vuxenärenden ska fortsätta.
- Öppenvårdsinsatser och stödboende i egen regi ska prioriteras för vuxna med missbruksproblem.

- Samarbetet med landstinget kring personer med samsjuklighet ska fortsätta att utvecklas.
- Sysselsättningsverksamheterna inom socialpsykiatri ska ses över för att säkerställa att de motsvarar de behov som brukarna har.
- Stöd till arbete, praktik eller annan sysselsättning ska ges till brukare inom socialpsykiatri.
- Uppföljningarna på individ- och verksamhetsnivå ska utvecklas.

Insatser för personer med funktionsnedsättning

- Antalet bostäder för personer med funktionsnedsättning ska öka.
- Arbetet med att hjälpa personer med funktionsnedsättning till praktikplatser och arbete ska fortsätta utvecklas.
- Arbetet med att förstärka barnperspektivet i vuxenärenden ska fortsätta.
- Uppföljningarna på individ- och verksamhetsnivå ska utvecklas.

Äldreomsorg

- Biståndshandläggningen ska vara rättssäker och av hög kvalitet.
- Individuppföljningen ska säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda enligt beslut och genomförandeplan.
- Äldre ska kunna göra aktiva val genom en tillgänglig och tydlig information om verksamhetens utförare.
- De äldre i stadsdelen ska erbjudas förebyggande insatser såsom aktiviteter genom Seniorhälsan vid servicehus och träffpunkter, vaktmästartjänst och stöd av synhörselkonsulent samt dagsutflykter.
- Anhöriga och närstående ska erbjudas information, stöd och råd av anhängigkonsulent, anhängiggrupper samt ett individuellt anpassat och flexibelt stöd.
- Hemtjänsten ska fortsätta att utvecklas för att möta äldre med särskilda behov, såsom personer med demenssjukdom.
- Samverkan mellan kommun och landsting som utvecklats genom projektet Bättre-Samverkan Bättre-Liv, som riktar sig till de mest sjuka äldre som bor hemma, ska tas tillvara i det fortsatta utvecklingsarbetet.
- Verksamhets- och kvalitetsuppföljning av såväl verksamheter i egen regi, som på entreprenad och inom valfrihetsmodellerna ska utvecklas.
- Samverkan i region Västra Söderort för planering och anpassning av boendeformer för äldre ska fortgå.
- Samverkan i regionen för ett effektivt samutnyttjande av funktioner och tjänster.

1.3 Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

- Administration och lokalutnyttjande ska fortsätta effektiviseras.
- Upphandlingar ska genomföras enligt aktivitetsplanen.
- Öka avtalstroheten i nämndens verksamheter genom fortsatt arbete med att följa upp inköpsprocessen och informationsinsatser.
- E-tjänster och projekt ska fortsätta att utvecklas för en effektivare service.
- Säkerhetsarbetet och den interna kontrollen ska fortsätta att utvecklas med utgångspunkt från risk- och väsentlighetsanalys samt risk- och sårbarhetsanalys.

- Bidra till kunskap, engagemang och samsyn om Vision 2030 och Vision Söderort.
- Sjukfrånvaron ska sänkas genom aktiv rehabilitering och andra insatser som det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

2 Nämndens verksamhetsområde

Visionen beskriver hur Stockholm ska utvecklas till 2030 och bli än mer attraktiv för såväl den enskilda människan som för företag och organisationer. År 2030 beräknas Stockholms stad ha över en miljon invånare och Stockholm–Mälarenregionen ca 3,5 miljoner invånare. En stor del av befolkningsökningen sker i Hägersten-Liljeholmen. Det ställer krav på att utveckla bostäder, infrastruktur, företagsklimat, skola och omsorg i en långsiktigt hållbar miljö. Det är viktigt att arbetet fortsätter med att göra Vision 2030 känd hos alla medarbetare och vad den innebär för verksamheten och det egna arbetet.

Prognos över befolkningsutvecklingen i stadsdelen under planperioden.

	2014	2015	2016	2017
0 år	1624	1637	1644	1652
1-5 år	6320	6523	6693	6780
6-15 år	7213	7763	8272	8744
16-64 år	58043	58895	59889	60812
65-79 år	7305	7621	7998	8380
>80 år	2887	2828	2786	2766
Källa: Stadens befolkningsprognos 2013 för åren 2014-2017				

2.1 Förskoleverksamhet

Enligt befolkningsprognosen beräknas antalet barn boende inom Hägersten-Liljeholm fortsätta att öka under planperioden.

Förskola inom garantitid

Drygt 87 procent av barnen i åldrarna 1-5 år är inskrivna i kommunala och privata förskolor. Stadsdelsförvaltningen arbetar kontinuerligt med planeringen för utbyggnaden av förskoleverksamheten för att möta den ökade efterfrågan på förskoleplatser. Planeringen för utbyggnaden av förskolelokaler finns redovisad i lokalförsörjningsplanen.

Rekrytera och behålla kompetent personal

Att rekrytera och behålla utbildad och kompetent personal är en stor utmaning för förskolan då det råder brist på förskollärare samtidigt som budgeten ska balansera högre hyror, ny teknik, fortbildning och konkurrenskraftiga löner.

Attraktiva arbetsplatser

Ett sätt att behålla och intressera ny personal är att erbjuda attraktiva arbetsplatser där personalen känner sig delaktig och kan få utvecklas i sitt arbete. Det finns en nyfikenhet kring utvecklingsfrågor på förskolor. Bra introduktion för nya chefer, medarbetare och praktikanter kan vara avgörande för att behålla kompetent personal.

En oroande faktor som motverkar ett bra pedagogiskt arbete och en god arbetsmiljö är att

många förskolor har ständiga förändringar av barngruppen. Den höga takten i byggandet medför att det ibland inte går att erbjuda förskoleplatser där föräldrarna helst vill. Detta tillsammans med föräldrarnas möjligheter att rangordna fem val av förskolor bidrar till att många förskolor får ständiga förändringar i barngruppen. En översyn och modifiering av regelverkets tillämning vid placering samt begränsning av föräldrars val från fem till tre skulle bidra till kontinuitet i barngruppen.

Kvalitet

Nämnden fortsätter arbetet med att utveckla kvalitet med hjälp av tydliga mål och kompetensutveckling. Målen har fokus på vad brukarna ska erbjudas, vad barn får lära sig, får erfarenhet av och utvecklar ett kunnande om. Att utveckla kvalitetsmått och metoder för utvärdering som relaterar till förskolans mål och uppdrag fortgår. Arbetet för att ytterligare höja kvaliteten i förskoleverksamheten fortsätter utifrån de utvecklingsområden som har identifierats i till exempel inspektionsrapporter och kvalitetsredovisningar. En faktor som har stor betydelse för verksamhetens kvalitet är att hantera de många och ständiga förändringarna som en växande stadsdel ställs inför. Det är inte bara att ett stort antal barn som ska få tillgång till förskola, det gäller också att skapa tillräckligt stabila och trygga grupper och förhållanden för såväl barn som personal och chefer. Struktur och kontinuitet blir särskilt viktiga faktorer i en föränderlig omvärld. Vid stor utbyggnadstakt och med stora barnkullar är det svårt att möta behovet av förskoleplats inom garantitid och samtidigt ha budget i balans. Flexibiliteten att kunna ta emot så stort varierande antal barn under inom en kort tid kräver under perioder ett antal tomplatser. En enskild förskola och även en stadsdel med ett stort antal förskolor har svårt att finansiera detta.

Likvärdighet

Likvärdighet och likabehandling är mål som avspeglas i verksamheten och som utmanar. Det finns variationer mellan förskolornas förutsättningar och resultat. Fortsatta insatser behövs för att öka likvärdigheten mellan förskolorna.

Lärande och kommunikation med stöd av IT

PIM – praktisk IT- och mediekompetens är och har varit en satsning för att utbilda förskolans pedagogiska personal. Syftet är att höja personalens kompetens och därmed stödja och utveckla det pedagogiska arbetet och kommunikationen kring det pedagogiska arbetet. Utbildningssatsningen har medfört att nya kompetenser och möjligheter, men visar också att förskolornas nuvarande IT-utrustning inte är tillräcklig. Utvecklingen av tekniska hjälpmedel och pedagogiska redskap har gått snabbare än det varit möjligt att förutse. Kostnader för IT tar en allt större andel av förskoleverksamhetens budget. Ett utökat användande av IT höjer kvaliteten i verksamheten. Föräldrar och andra aktörer i omvärlden förväntar sig att förskolan ska kunna hantera digital kommunikation på olika sätt.

Satsningar på språkutveckling, läsning och berättande inom förskolan bidrar till bra grund för barnens livslånga lärande. Fortbildning av personal och förstärkning av förskolans litteraturbestånd utgör steg för att bli en förskola i världsklass.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

I stadsdelsområdet finns fritidsverksamheter för barn och unga i form av ett ungdomscafé, fyra ungdomsgårdar och tre parklekar. Under planperioden behöver en översyn göras av fritidsverksamheten för att säkerställa att de motsvarar de behov som finns i området efter de förändringar som skett i befolkning och vanor under de senaste åren, liksom de behov som kan uppstå utifrån kommande befolkningsutveckling.

Fritidsverksamheterna för unga med intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning behöver utvecklas. Nu finns gruppverksamhet enligt LSS för dessa ungdomar på Fruängens ungdomsgård, men en del ungdomar har behov av individuellt stöd för att hitta och utöva fritidsaktiviteter. Förvaltningens fältassistenter kommer därför under 2014 pröva sådan verksamhet i samverkan med Radiusgården. Om försöket utfallet väl kan det permanentas. Samtliga ungdomsgårdar ska arbeta för att integrera ungdomar med funktionsnedsättning i sin ordinarie verksamhet.

2.3 Äldreomsorg

Äldreomsorgens mål

Äldreomsorgen ska vara modern, flexibel och kunna möta de äldres och anhörigas behov och önskemål. Utgångspunkten är Vision 2030 och äldreomsorgens värdegrund om ett aktivt, värdigt och tryggt åldrande. Målet är hög kvalitet, valfrihet och nöjda äldre.

Äldreomsorgen är inriktad på att ge äldre stöd och insatser av god kvalitet, så att de kan leva och bo självständigt så länge som möjligt i sin hemmiljö. Den äldre ska vara delaktig i planeringen av den egna vården och omsorgen, som ska vara individuellt anpassad.

Befolkningsutveckling

År	2013	2014	2015	2016	2107
65- år	9 920	10 190	10 450	10 790	11 150
65-79 år	6 940	7 300	7 620	8 000	8 380
80- år	2 970	2 890	2 830	2 790	2 770
85- år	1 780	1 720	1 670	1 610	1 570

SWECO prognos 13 grundat på befolkning 2012-12-31

Vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg

År	2013	2014	2015	2016	2107
Totalt	498	490	480	470	470
80- år	407	390	380	370	360
85- år	343	330	320	310	300

Prognos SWECO, faktiska uppgifter 2012.

Verksamhetsutveckling

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde, liksom i staden, fortsätter antalet äldre över 80 år att minska under planperioden för att därefter öka. Totalt sett ökar antalet äldre över 65 år, då antalet i åldersgruppen 65-79 år ökar. Behovet av vård- och omsorgsboende minskar under planperioden.

Boendeplanering

Äldreboendeplaneringen är en viktig fråga och tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö har en aktuell äldreboendeplan tagits fram för planperioden.

Förvaltningens samlade bedömning är att utbudet av servicehus samt vård- och omsorgsboende tillgodoser behovet under de närmaste åren. Samtidigt finns risk för en överkapacitet av både vård- och omsorgsboende och servicehusboende i regionen.

Under planperioden planeras inga nya boenden eller ombyggnationer av boenden, utifrån nu kända behov och förutsättningar. Den framtida planeringen för Fruängsgårdens servicehus är en fortsatt viktig fråga, där stadsdelsförvaltningen följer behov och efterfrågan.

Förändringar

Ett nytt tid- och ersättningssystem för hemtjänst har införts fr.o.m. 2014. Systemet ska säkerställa att brukaren får sina beviljade insatser utförda och att brukarens avgift blir korrekt. Hemtjänstutföraren får ersättning utifrån faktisk utförd tid. Det är viktigt att följa upp hur systemet fungerar såväl utifrån ett brukarperspektiv som ett beställar- och utförarperspektiv.

Hemsjukvården i Stockholms län kommer inte att kommunaliseras under 2015, som tidigare planerats. Arbetet fortsätter dock med den framtida organisationen av hemsjukvården. Syftet är att få en bättre sammanhållen vård och omsorg i hemmet men utan kommunalisering.

Prioriteringar

Samverkan

Ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde är samverkan kring vården och omsorgen om svårt sjuka äldre och personer med demenssjukdom som bor i hemma.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning har tillsammans med landstinget och andra vårdgivare under tre år bedrivit försöksverksamheten Bättre Samverkan Bättre Liv för en sammanhållen vårdkedja för de mest sjuka äldre som bor hemma. Projektet avslutades vid årsskiftet 2013/2014 men planen är att samverkan ska fortgå och att de gemensamma rutinerna som utarbetats ska tas tillvara i det fortsatta utvecklingsarbetet. Ett sådant utvecklingsarbete är att ta fram ett lokalt samverkansprogram för vården och omsorgen om personer med demenssjukdom och att förankra det i verksamheterna genom årliga handlingsplaner.

Likställig och rättssäker biståndshandläggning

Biståndshandläggningen ska vara rättssäker, likställig och av hög kvalitet. Beställarenheten äldre ska ha fortsatt fokus på att ha en hög tillgänglighet för de äldre och deras anhöriga samt ge en tydlig och korrekt information. På individnivå är biståndshandläggarnas uppföljning viktig för att säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda enligt beslut och genomförandeplanen.

Förebyggande insatser

Äldreomsorgen ska fortsätta att prioritera det förebyggande arbetet bland annat genom att erbjuda ett varierat utbud av olika aktiviteter och insatser som gör det möjligt för äldre att ha

god hälsa och kunna leva ett aktivt och självständigt liv.

Anhörigstödet är fortsatt prioriterat och målet är att anpassa stödet utifrån de anhörigas behov och önskemål. Anhöriga ska bland annat erbjudas att delta i anhöriggrupper och råd och stöd av anhörigkonsulent.

Hemtjänst

Hemtjänsten ska fortsätta att utvecklas för att möta äldre med särskilda behov. Syftet är att genom en trygg och säker omvårdnad öka den äldres möjligheter att bo kvar hemma, så länge den äldre önskar det.

Den kommunala hemtjänstens specialiserade hemtjänstgrupp som riktar sig till äldre med demenssjukdom ska fortsätta med sitt utvecklingsarbete. Personalen har särskild kompetens inom demensområdet och har en personcentrerat arbetssätt där insatserna planeras och samordnas utifrån personens individuella behov och önskemål och där man också samarbetar med och ger stöd till, anhöriga.

Servicehus och vård- och omsorgsboende

Vård- och omsorgsboende ska ha fortsatt fokus på att ge de boende en meningsfull vardag genom ökade möjligheter till utevistelser, trevliga måltider, gemenskap och aktiviteter.

Arbetssätt och metoder utifrån de nationella demensriktlinjerna ska vidareutvecklas liksom teamarbetet runt den boende för att säkerställa att insatserna utförs utifrån beslut och genomförandeplanen.

Det förebyggande arbetet genom riskbedömningar för att förhindra fall, undernäring och trycksår är fortsatt prioriterat samt en god munhälsa. Registreringar i de nationella kvalitetsregistren Senior Alert, Palliativa registret och BPSD-registret ska fortgå.

En värdig vård i livets slutskede med hög kvalitet är ett fortsatt utvecklingsområde. Nya rutiner har utarbetats som ska bidra till att säkerställa detta.

Dagverksamhet

Dagverksamhet är en insats som kan bidra till att öka den äldres möjligheter att bo kvar hemma samt ge stöd och avlastning till anhöriga. Det är viktigt att verksamheten utvecklas och anpassas utifrån de äldres och de anhörigas behov och önskemål. Fler eftermiddagstider inom dagverksamhet kan komma att erbjudas, utifrån önskemål.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enheterna ska arbeta systematiskt med att ta tillvara resultat från brukarundersökningar, synpunkter, egenkontroller, granskningar och uppföljningar för att utveckla och förbättra verksamheten. Goda exempel från andra verksamheter t.ex. från stadens kvalitetsutmärkelse och kvalitetsmässan, framgångsfaktorer både i den egna verksamheten och i andras verksamheter kan också bidra till enhetens utveckling på ett positivt sätt.

Kompetensutveckling

Utbildningsnivån är generellt sett hög inom äldreomsorgen, den är dock något längre inom hemtjänsten än inom vård- och omsorgsboendena. Kompetensutveckling inom demensområdet är fortsatt prioriterat.

Kvalitetsuppföljning

Staden och stadsdelarna har både kommunala och privata utförare. Likställiga och gemensamma modeller för kontroll, verksamhets- och avtalsuppföljning behöver fortsätta att

utvecklas och förbättras. Ansvarsfördelningen mellan central och lokal nivå i staden behöver också förtydligas. Det är angeläget att vidareutveckla olika former av kvalitativa uppföljningar. Kvalitetsuppföljning med observatörer på vård- och omsorgsboende som införts i staden är ett sätt.

Det behöver också tas fram tydliga kvalitetsindikatorer dels för att brukarna ska kunna jämföra och välja mellan olika verksamheter och dels som underlag för verksamheternas förbättrings- och utvecklingsarbete.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Antalet ärenden som gäller stöd och service till personer med funktionsnedsättning beräknas fortsätta att öka under planperioden. Liksom tidigare bedöms den största ökningen ske vad gäller personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, vilket beror på att allt fler får sådana diagnoser. Antalet barn och ungdomar med andra former av funktionsnedsättningar ökar också till följd av den stora ökningen av antalet barn i stadsdelen. Antalet personer med assistansersättning från Försäkringskassan ökar också när antalet tillgängliga bostäder ökar i den stora nybyggnationen i stadsdelsområdet.

Ökningen av personer med neuropsykiatriska diagnoser medför en ökning av efterfrågan på daglig verksamhet och på boendestöd med neuropsykiatrisk kompetens. Efterfrågan ökar också på bostäder med särskild service för yngre personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, men de önskemålen är svåra att tillgodose, eftersom det saknas ekonomisk täckning för boenden med den typ av insatser som dessa personer vill ha.

Inflyttningen till de nya bostäderna av personer med funktionsnedsättning innebär ökade kostnader för nämnden i form bl.a. av kommunalt bostadsbidrag för handikappade (kbh) och sjuklöner för personliga assistenter i ärenden med assistansersättning. Ändrad praxis hos Försäkringskassan ger också höga kostnader för förvaltningen när personer som tidigare haft assistansersättning får den indragen men har fortsatt biståndsbehov.

För dem som behöver bostad med särskild service planerar förvaltningen att även under denna planperiod inrätta en ny grupp- eller servicebostad varje år i nybyggnationen i området.

Inom daglig verksamhet ökar efterfrågan framför allt på sådana verksamheter som är så lika ett vanligt arbete som möjligt eller som kan leda till praktik eller anställning på öppna marknaden. Förvaltningen fortsätter därför sitt samarbete med Försäkringskassan, arbetsmarknadsförvaltningen och andra aktörer som kan hjälpa brukare att närma sig arbetsmarknaden.

Inom befintliga gruppboendestäder och dagliga verksamheter görs satsningar på hälsa, kost och motion samt på sexualitet och samlevnadsfrågor. Gruppboendestäderna fortsätter sitt arbete med att öka brukarnas delaktighet och inom bl.a. daglig verksamhet ska man pröva att börja använda nya metoder, t.ex. surfplattor, för att kommunicera med brukarna.

Metoderna för uppföljning på individnivå och verksamhetsnivå av både egna och upphandlade verksamheter ska utvecklas under planperioden.

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa rättspraxis och stadens riktlinjer.

Prioriteringar

Fler bostäder behövs i staden för vuxna med funktionsnedsättning. Främst behövs bostäder för vissa grupper, till exempel personer med utvecklingsstörning och utagerande beteende, för vilka förvaltningen idag tvingas till kostsamma placeringar i andra kommuner. Fortsatt utbyggnad av bostäder behövs också för personer med Aspergers syndrom och autism. En del av dessa personer behöver även stöd i att komma vidare till eget boende.

2.5 Individ och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Barn och ungdom

Antalet nya anmälningar om framför allt yngre barn, men också om ungdomar, har ökat under de senaste åren och beräknas fortsätta att öka när ännu fler barnfamiljer flyttar in till området. Anmälningarna föranleder ett ökat antal utredningar om barn som far illa och ett i förlängningen ett ökat behov av insatser för barn, unga och deras familjer. För att få så bra utredningar och så adekvata insatser som möjligt fortsätter förvaltningen att använda olika beprövade utredningsinstrument och metoder, som BBiC, Signs of Safety och MOS. Tidiga insatser prioriteras liksom insatser på hemmaplan i egen regi. Utbudet av egna insatser är idag omfattande och ses ständigt över för att kunna tillgodose förändrade behov hos familjerna.

Behovet av samverkan både inom förvaltningen och med andra aktörer kring barn och ungdomar kommer fortsätta att vara stort. Barn- och ungdomsenheten fortsätter därför sin samverkan med Södertörns tingsrätt m.fl. kring komplicerade familjerättsärenden, med landstinget kring barn i behov av särskilt stöd och sköra gravida och nyblivna mödrar samt med andra stadsdelsförvaltningar kring arbete med våldsutsatta barn. En lokal samverkansöverenskommelse med BUP samt närliggande stadsdelsförvaltningar håller på att utarbetas.

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa lagen och stadens riktlinjer.

Socialpsykiatri

Inom socialpsykiatrin fortsätter antalet ärenden att minska, men de som behöver insatser har en mer omfattande problematik än tidigare, till exempel i form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, personlighetsstörningar och självskadebeteenden. Det medför att efterfrågan minskar på socialpsykiatriskt boendestöd och traditionell sysselsättningsverksamhet. Sysselsättningsverksamheterna kommer därför att ses över i syfte att säkerställa att brukarna kan ges adekvata insatser. Inriktningen på att hjälpa de brukare som så önskar att komma ut i arbete, arbetsplatspraktik eller annan sysselsättning kommer att fortsätta genom samarbete med bl.a. projekten IPS och Alfa.

Med stöd av FOU-medel bedriver förvaltningen för närvarande projekt kring patologiska samlare, vilket förhoppningsvis fortsätter under planperioden.

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa lagen och stadens riktlinjer.

Vuxenvård

Antalet personer som söker hjälp vid vuxenenheten för missbruks- och beroendeproblem har minskat under några år trots att det finns signaler på ett omfattande missbruk i stadsdelen. Förvaltningen vet inte vad detta beror på och har därför svårt att göra någon prognos om den fortsatta efterfrågan på insatser vid enheten.

Bland dem som ansöker om bistånd ökar andelen klienter som har komplexa behov på grund av diagnosticerad samsjuklighet med både missbruk och psykiatrisk eller neuropsykiatrisk diagnos. Samsjukligheten får konsekvenser för bedömningen av personernas vårdbehov och för vilka insatser som behövs. Förvaltningen samarbetar med landstinget för att förbättra insatserna för dessa personer.

Insatser i egen regi prioriteras även för vuxna med missbruksproblem. Även i fortsättningen bedöms dock ett antal personer varje år behöva insatser i slutenvård, några av dem i form av tvångsvård, vilket är mycket kostsamt för förvaltningen.

Ungefär hälften av vuxenenhetens klienter betraktas som hemlösa enligt stadens definition av begreppet. Bland dem finns ett antal personer med svår samsjuklighet som flyttar runt mellan härbärgen. Dessa personer skulle behöva mer ordnat boende på mindre enheter med tillgång till personal och högre tolerans för avvikande beteende.

Andra klienter klarar eget boende men tvingas bo kvar i tillfälliga boenden och på institution längre än nödvändigt på grund av situationen på bostadsmarknaden och höga krav från hyresvärdarna. Problemen bedöms kvarstå under de kommande åren.

Vuxenenheten fortsätter sitt samarbete med barn- och ungdomsenheten om missbruksutredningar av föräldrar,

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa lagen och stadens riktlinjer.

Prioriteringar:

Fortsatt satsning på egna öppenvårdsinsatser för barn och ungdomar.

Fortsatt satsning på egna öppenvårdsinsatser och stödboende i egen regi för vuxna med missbruksproblem.

Utveckling av samarbetet med landstinget om personer med samsjuklighet och/eller med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Utveckla metoderna för uppföljning på individnivå och verksamhetsnivå.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Stadsdelsnämnden fortsätter att bidra till en effektiv planprocess genom förvaltningens tidiga delaktighet i de planprocesser som berör stadsdelsområdet. Trygghets- och tillgänglighetsaspekten beaktas vid alla plansamråd samt vid nya projekt som berör stadsdelen som till exempel vid anläggning av nya parker, gång- och cykelvägar.

Fokus på städning av parker för att skapa attraktivare och tryggare parkmiljöer fortsätter. Utvecklingen och upprustning av parker för att möta kommande behov i ett snabbt växande stadsdelsområde kommer att fortgå. Förvaltningen har ansökt om parkinvesteringsmedel för

upprustning av Aspudsparken och beviljats medel för genomförande 2014 samt föreslagen tilldelning av medel under 2015.

En upphandling av ny parkentreprenör kommer att påbörjas under 2014 där det nya avtalet ska gälla från och med 1 oktober 2015.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Under de senaste åren har antalet hushåll i behov av ekonomiskt bistånd pendlat kring 500 hushåll. Hur antalet kommer att se ut under de kommande åren beror på bl.a. på den samhälls-ekonomiska utvecklingen och på hur Försäkringskassan bedömer ärenden som är aktuella där. Under 2013 ökade t.ex. antalet personer som behövde ekonomiskt bistånd till följd av att de inte hade rätt till ersättning från Försäkringskassan under sjukskrivning. Under 2013 ökade också antalet personer med långvarigt bidragsberoende. Förvaltningen kommer att analysera orsaken till detta och sätta in särskilda insatser för att hjälpa dessa personer till annan försörjning, t.ex. i form av de arbetsträningsplatser inom förvaltningen som redan provas.

Samarbetet med i första hand Jobbtorg, men också arbetsförmedlingen, vårdcentraler m.fl. fortsätter som tidigare. Under förutsättning att stadsbidraget till OSA-anställningar inte minskar kommer förvaltningen från och med 2014 att ha upp till 25 sådana anställningar som kan erbjudas till bidragssökande arbetslösa.

En viss ökning av antalet bidragssökande kan ske under planperioden i takt med inflyttningen i det nya hotellhemmet i Västertorp.

Prioriteringar

Insatser för att hjälpa långvariga bidragstagare till annan försörjning.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Sedan några år tillbaka ligger ansvaret för stadens arbetsmarknadsinsatser huvudsakligen hos arbetsmarknadsförvaltningen. Stadsdelsförvaltningarna har för närvarande endast ansvar för ett antal platser inom offentligt skyddade arbeten (OSA). Under förutsättning att stadsbidraget till OSA-anställningar inte minskar kommer förvaltningen från och med 2014 att ha upp till 25 sådana anställningar som kan erbjudas till bidragssökande arbetslösa.

Prioriteringar

- Samarbete med Jobbtorg och Jobbtorg Resurs om insatser för att få bidragssökande till arbete eller annan egen försörjning.

Förvaltningen hoppas under planeringsperioden kunna ta del av medel från Vision Söderort för en fortsatt utökad satsning på feriearbete för ungdomar.

2.9 Övrigt

Nämnd- och förvaltningsadministration

Kostnadsutvecklingen under planperioden är svår att bedöma eftersom så stor andel utgörs av köpta tjänster. IT-kostnaderna bedöms öka under planperioden genom ökade volymer och

genom att tjänsterna blir mer komplexa. Även kostnaderna för övriga köpta tjänster bedöms öka under perioden. På lång sikt bör kostnaderna i verksamheterna minska till följd av effektiviseringar som utvecklingen av nya tjänster och IT-stöd ger. Det är emellertid svårt att se när i tiden kostnaderna kan minska. Antalet anställda i förvaltningens gemensamma administration har minskat och det är inte sannolikt att en fortsatt minskning kan ske under planperioden som motsvarar de effektiviseringar som måste göras.

Förvaltningen utvecklar fortlöpande miljöarbetet, fokus för den kommande treårsperioden är utbyte av nämndens samtliga fordon till elbilar, utsortering av matavfall samt minskad elförbrukning. En miljöhandlingsplan har tagits fram som kommer ligga till grund för nämndens miljöarbete.

Tillgänglighetsarbetet kommer att anpassas utifrån stadens nya program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Genom lokala Brå:s olika arbetsgrupper sker fortlöpande planläggning av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i samverkan med polis, social omsorg, förskola, äldreomsorg och skola. Formerna för samarbetet i de olika grupperna är efter flera år inarbetat och välfungerande. Under planperioden kommer arbetet fortsätta att ske på samma sätt, med vissa variationer utifrån lokal problembild. Stadsdelens säkerhetsarbete kan komma att inkluderas i Brå.

Information och utbildningar inom brandskydd, risk och säkerhet samt IT-säkerhet genomförs fortlöpande. Förvaltningen fortsätter att arbeta kontinuerligt för att upprätthålla en god kunskapsnivå och medvetenhet på enheterna inom dessa områden. Arbetet med att ta fram rutiner för verksamheternas incidentrapportering fortsätter.

Personal- och kompetensförsörjning

Rekrytering

Under treårsperioden kommer kompetensförsörjning att vara en aktuell fråga. Pensionsavgångar kan komma att uppgå till omkring 150 medarbetare, då motsvarande antal medarbetare fyller 65 år eller mer under treårsperioden. Yrkesgrupper med flest väntade avgångar är förskollärare, barnskötare, vårdare, vårdbiträden, socialsekreterare och undersköterskor.

Förskoleverksamheten kommer att ha ett stort behov av att rekrytera utbildad och kompetent personal. Det gäller både förskollärare och barnskötare, utifrån fortsatt utbyggnad av förskolan och en rörlig arbetsmarknad. Ett antal chefer kommer också att behöva rekryteras på olika nivåer.

Inom social omsorg finns ett kontinuerligt behov av rekrytering när det gäller socialsekreterare och biståndsbedömare. Eftersom befolkningen ökar i området behöver personalantalet för socialsekreterare inom barn- och ungdom samt biståndsbedömare inom funktionsnedsättning sannolikt att utökas. Förvaltningen öppnar under perioden årligen minst en grupp-/servicebostad enligt LSS vilket innebär rekryteringsbehov av vårdare.

För äldreomsorgen bedöms att behövlig rekrytering går att genomföra utan svårigheter.

Under perioden planeras inga organisationsförändringar som medför behov av omställning.

Kompetensutveckling

Under planperioden är det viktigt att ha ett fortsatt fokus på kompetensutveckling med olika

inriktning utifrån verksamheternas behov. Kompetensförsörjningsplaner bör tas fram på enhetsnivå för att kontinuerligt utveckla chefer och medarbetare.

Gemensamma fortbildningsinsatser i staden behövs framförallt när det gäller att vidareutbilda barnskötare till förskollärare där det finns ett fortsatt rekryteringsbehov. Vidareutbildning behövs också av utbildade barnskötare och kökspersonal.

För socialsekreterare inom barn- och ungdom kommer kompetensutveckling att ske i stadens regi.

Strategier för att säkerställa försörjningen av chefer och medarbetare

Förutom verksamheter med hög kvalitet, är det viktigt att stärka såväl medarbetarskap som ledarskap, vilket bör leda till ökad delaktighet och en ökad möjlighet att utvecklas i sina roller. En fortsatt god arbetsmiljö där hälsan är en viktig del är också en förutsättning för att kunna rekrytera och behålla medarbetare.

Det är viktigt att ge en god introduktion till nyanställda och att erbjuda fortbildning och seminarier utifrån påtalade behov till samtliga medarbetare. Hela rekryteringsprocessen ska förstärkas. Möjliga framtida ledare ska identifieras och erbjudas interna och/eller externa utbildningsinsatser.

Särskilda satsningar planeras inom förskolan för att möta det stora rekryteringsbehovet. Exempel på insatser:

- Öppet hus där förskolans verksamheter presenteras.
- En bra förskolepraktik gör det lättare att rekrytera VFU-studenter.
- Utveckling i yrkesrollen kan ges genom att kunniga medarbetare handleder kollegor.
- Biträdande förskolechefer kan införas i syfte att säkerställa försörjningen av förskolechefer.

Inom social omsorg tas praktikanter från socionomutbildningen emot och traineeprogram finns i staden. Socialsekreterare och biståndsbedömare uppmuntras att byta till annan enhet inom avdelningen då man vill ha utveckling i yrkesrollen.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Ekonomiska bedömningar

Nettokostnaderna har ökat med 18,0 mnkr från bokslut 2013 till verksamhetsplan 2014 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd. Ökningen beror i huvudsak på ökat antal förskolebarn samt högre ersättningsnivåer inom förskoleverksamhet, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt hemtjänst inom äldreomsorgen.

Utifrån bedömd pris- och lönenivå 2013 beräknas förutom prestations- och volymförändringar ökade kostnader för tomma servicehuslägenheter. Ökningen av de tomma servicehuslägenheterna är en följd av fortsatt minskad efterfrågan genom de demografiska förändringarna som gör att antalet äldre över 80 år minskar.

Enligt befolkningsprognosen beräknas antalet barn boende inom Hägersten-Liljeholmen i åldrarna 1-5 år fortsätta att öka under planperioden. Den stora utbyggnaden av förskoleverksamheten fortsätter därför och medför kostnadsökningar då nya lokaler får allt högre kostnader jämfört med befintliga lokaler.

Inom individ- och familjeomsorg har kostnaderna legat högre än budget för 2013 och det beräknas gälla även under planperioden.

Även IT-kostnaderna bedöms öka under planperioden genom ökade volymer och genom att tjänsterna blir mer komplexa.

Pris- och löneökningar beräknas till ca 30 mnkr per år under planperioden. Detta medför krav på effektiviseringsåtgärder med motsvarande belopp om pris- och lönekomensation inte medges. Effektiviseringarna består bland annat av fortsatt minskning av gemensam administration, fortsatt utveckling av e-tjänster samt minskade sjukfrånvaro. Minskningen av administrationskostnaderna försvåras emellertid av ökade IT-kostnader. Tidigare har underskotten inom äldreomsorg och social omsorg täckts av överskott inom främst förskoleverksamhet. Detta bedöms inte kunna ske under planperioden bl.a. till följd av ökade lokalkostnader för nyproducerade förskolelokaler.

3.1 Drift

Ekonomi 2013 och 2014

Bokslutet för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd 2013 visade, efter resultatdispositioner, ett överskott med 0,5 mnkr jämfört med budget. I verksamhetsplanen 2014 beräknas nettokostnaderna öka med 18 mnkr jämfört med bokslut 2013. Jämfört med verksamhetsplanen 2013 beräknas nettokostnaderna öka med 66,2 mnkr. Ökningen beror huvudsakligen på prestationsförändringar och höjda ersättningsnivåer inom förskoleverksamheten samt äldreomsorgens hemtjänst och vård- och omsorgsboende.

Ekonomi under planperioden

Budgeten minskar enligt kommunfullmäktiges plan med totalt 4,8 mnkr mellan 2014 och 2016. Prestationsförändringar ingår ej. Det minskade nettokostnaderna bedöms bero på volymminskningar inom äldreomsorgen genom ett minskat antal äldre över 80 år.

Kostnadsökningarna för planperioden beräknas överstiga kommunfullmäktiges plan med ca 30 mnkr per år för bland annat lönekostnadsökningar och övriga kostnadsökningar.

Kostnaderna för de nya förskolelokalerna i samband med den stora utbyggnaden blir betydligt högre än befintliga lokaler. Även kapitalkostnaderna beräknas öka genom ökade investeringsutgifter för inventarier med mera.

Behovet av servicehusboende bedöms fortsätta att minska under planperioden till följd av demografiska förändringar med ett förväntat minskat antal äldre över 80 år. Efterfrågan på seniorboenden och trygghetsboenden bedöms öka under planperioden.

Förebyggande insatser, samverkan med landstinget och en alltmer utvecklad hemtjänst, som kan tillgodose varje brukares individuella och specifika minskar också behovet av servicehusboende.

Genom den stora nyproduktionen av bostäder med hög tillgänglighet beräknas antalet personer med insatser enligt LSS och LASS öka ytterligare under perioden.

Antalet bidragshushåll i stadsdelsområdet varit tämligen konstant under de senaste fem åren samtidigt som inflyttningen till området har varit hög. Därmed har andelen bidragstagare av befolkningen minskat och är nu bland de lägsta i staden. Denna utveckling förväntas fortsätta.

En viss ökning av antalet personer som behöver ekonomiskt bistånd kan dock ske omkring år 2015 när utbyggnaden av Västertorps hotellhem beräknas vara klar.

Kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på fortsatt minskning av sjukfrånvaron, effektivisering av administration och lokalutnyttjande samt att strikt följa lagar och stadens riktlinjer för olika biståndsbeslut.

3.2 Investeringar

Parker och grönområden

Stadsdelsförvaltningen har till trafikkontoret lämnat förslag till parkinvesteringar för perioden 2015-2017. Projekten har hämtats ur parkplanerna för Hägersten och Liljeholmen och prioriterats i följande ordning.

1. Aspudsparken, parkupprustning
2. Svandammsparken, parkupprustning
3. Enbacken, parkupprustning.
4. Kerstin Hesselgrens park, Parkleken "Vippan" parkupprustning.
5. Parkplan H-L sdf

Trafikkontoret gör en bedömning av stadsdelarnas önskemål och tar fram ett förslag på fördelning av ekonomiska medel. Slutgiltiga beslut tas av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i samband med beslut om budget för 2015.

Alla stadsdelsförvaltningar har i samarbete med trafikkontoret inventerat behovet av reinvesteringar i parker. Inventeringen visade att behovet i Hägersten-Liljeholmens stadsdel är relativt stort.

Investeringar i maskiner och inventarier

Utgifterna för investeringar i maskiner och inventarier i nämndens verksamheter bedöms till 5,0 mnkr under 2014. Utgifterna kommer att ligga på minst samma nivå under hela planperioden på grund av stadsdelsnämndens omfattande utbyggnad av förskolor. Kapitalkostnaderna finansieras inom tilldelad budgetram.

3.3 Betydande projekt som inte är investeringar

Nämnden beräknar inte ha några betydande projekt som inte är investeringar under planperioden.

4 Övriga redovisningar

Kompetensutveckling

Samtliga medarbetare erbjuds en individuell utvecklingsplan med inventering av kompetens och fortbildning som fortlöpande uppdateras. Chefer på alla nivåer i organisationen ges individuell återkoppling på sitt ledarskap utifrån medarbetarenkäten. Att utveckla det kommunikativa och hälsofrämjande ledarskapet är prioriterat.

5 Lokalförsörjningsplan

Nämnderna ska årligen ta fram en lokalförsörjningsplan för att ge en samlad bild av stadens lokalförsörjning.

5.1 Inledning

5.1 Inledning

Hägersten och Liljeholmen är ett expansivt område med omfattande nybyggnation av bostäder och med hög nativitet. Under perioden 2014-2017 kommer drygt 4 800 bostäder att färdigställas för inflyttning, främst i Årstadal och Liljeholmen, området runt Telefonplan och inom Gyllene Rattenområdet i Fruängen. Ytterligare drygt 2 400 nya bostäder planeras bli inflyttningsklara under 2018. Stadsdelsförvaltningen arbetar i tidiga skeden tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret i samband med nya detaljplaner med utökad bostadsbebyggelse, för att kunna möta de kommande behoven av service. Enligt SWECO:s senaste befolkningsprognos kommer befolkningen i stadsdelen att öka med ungefär 8 000 personer under perioden 2014- 2017.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av faktorer som förändrar behovet av lokaler

Se vidare under punkten 5.4

5.3 Kapacitet

Se vidare under punkten 5.4

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

5.4.1 Förskola

Enligt stadsdelsförvaltningens prognosverktyg med den senaste befolkningsprognosen uppdaterad med byggherrarnas tidplaner för bostadsbyggnation, kommer antalet barn i åldrarna 1-5 att öka med runt 980 barn från januari 2014 till december 2017. Behovet av förskoleplatser kommer därmed att öka med 850 platser. Det uppskattade behovet är baserat på att förvaltningen erfarenhetsmässigt räknar med att 87 procent av barnen i förskoleålder har behov av en barnomsorgsplats.

Stadsdelsförvaltningen planerar för utbyggnad av förskolans kapacitet. De nya förskolorna är inrymda både i entréplan i nya bostadsfastigheter och i fristående byggnader.

Förvaltningen behöver även planera för att befintliga förskolebyggnader måste rivas alternativt genomgå omfattande renovering där det inte är möjligt att använda lokalerna under ombyggnadsperioden. Vid mer omfattande till- och ombyggnader av befintliga förskolor, behöver förskoleverksamheten evakueras till alternativa lokaler. Tidsbegränsade bygglov för förskolepaviljonger kan förlängas under maximalt tio år. När tidsbegränsade bygglov löper ut måste paviljongerna avvecklas.

En utökad lägesrapport över stadsdelsförvaltningens planering för förskoleutbyggnad kommer

att presenteras för stadsdelsnämnden i ett separat ärende under våren 2014.

5.4.1.1 Pågående och planerade förskoleprojekt 2014

Område	Adress	Avdelningar
Telefonplan	Mikrofonvägen/Svarvstolsvägen	+ 6
Telefonplan	Kransbindarvägen	+ 5

Förskolan Silvergranen lämnar nuvarande lokaler på Telefonvägen 29 vid Telefonplan och flyttar till nya förskolan Lurens lokaler på Kransbindarvägen i samma område under juni 2014.

Förskolan Vasan i Västertorp evakueras under sommaren 2014. Byggnaderna kommer att rivas och ersättas med en ny sammanhållen förskolebyggnad. Förskolans verksamhet flyttar till befintliga förskolor inom Västertorp under byggperioden.

Förskolan Uddens huvudbyggnad kommer att tömmas under hösten 2014 - våren 2015 när byggnaden ska rustas upp. Förskoleverksamheten kommer att evakueras.

Privata anordnares projekt under 2014:

- Borrvägen 3-5, kv. Smältrullen 7, Västberga

5.4.1.2 Pågående och planerade förskoleprojekt 2015

Område	Adress	Avdelningar
Aspudden	Erik Segersälls väg 24	+ 8
Liljeholmen	Nybohovsbacken	+ 8
Liljeholmen	Liljeholmsvägen 32	+ 8
Västertorp	Västertorpsvägen	+ 4
Årstadal	Förmansvägen (kv. Golvläggaren)	+ 4

Förskolan Grågåsen lämnar evakueringspaviljongen på Stenkilsgatan 6 och flyttar tillbaka till Erik Segersälls väg 24 i Aspudden. Verksamheten i förskolan Flyttfågeln ena paviljong på Stenkilsgatan 7 kommer flytta in i den paviljong som förskolan Grågåsen lämnar på Stenkilsgatan 6. Paviljongen, som Flyttfågeln lämnar, kommer att avvecklas under 2015.

Förskolan Årstaberg med 14 avdelningar kommer att avvecklas någon gång mellan sommaren 2015 och sommaren 2016 med anledning av att en ny skola ska byggas där förskolans paviljonger är uppställda. Stadsdelsförvaltningen arbetar med planering för flytt av verksamheten till ersättningslokaler. Kostnaden för att avveckla förskolan Årstaberg i förtid i förhållande till tecknade hyresavtal med paviljongleverantören uppskattas till 8 200 000 kronor om förskolan avvecklas under sommaren 2015 och uppskattas till 1 900 000 kronor om förskolan avvecklas under sommaren 2016.

Förskolan Hamngårdens lokaler i Gröndal kommer preliminärt att tömmas under hösten 2015 inför ombyggnad av förskolan. Ombyggnaden kommer att möjliggöra att förskolan kommer att utökas med en avdelning. Planering för evakuering av verksamheten pågår.

Privata anordnares projekt under 2015:

- Emilia Fogelklous gata/Barbro Alvings gata, kv. Tältlägret 5, Fruängen

5.4.1.3 Pågående och planerade förskoleprojekt 2016

Område	Adress	Avdelningar
Gröndal	Bryggvägen (kv. Storseglet)	+ 4
Västertorp	Vasaloppsvägen 110	+ 8

Förskolan Solbacken på Personnevägen 78 i Västertorp kommer att evakueras preliminärt under 2016. En ny detaljplan för två förskolor med åtta avdelningar per förskola på en utökad tomt ska tas fram. Förskolan Mellanbergets verksamhet på Hägerstensåsen kommer att flytta till nya förskolan Solbacken när den står klar.

Förskolan Flyttfågeln två paviljongbyggnader på Stenkilsgatan 7 i Aspudden kommer att ersättas med en permanent byggnad. Förskolan Skogsgläntans annexpaviljong på Fastlagsvägen 68 i Midsommarkransen kommer även den att ersättas med en permanent byggnad. Planering pågår för evakuering av verksamheterna. Arbetet har påbörjats med att upprätta nya detaljplaner för de två nya förskolebyggnaderna.

Privata anordnares projekt under 2016:

- Inga kända projekt under 2016.

5.4.1.4 Pågående och planerade förskoleprojekt 2017

Område	Adress	Avdelningar
Midsommarkransen	Ivar Vidfamnes gata	+ 8
Hägersten	Torsslowsbacken (kv. Maja Myra)	+ 8
Hägerstensåsen	Valutavägen (kv. Skattsedeln)	+ 4
Liljeholmen	Berghuset/Sjöviksvägen (kv. Sjövik 5)	+ 4
Liljeholmen	Sturehillsvägen (kv. Årstadalsskolan 3)	+ 4
Liljeholmen	Förmansvägen (kv. Syllen)	+ 3
Liljeholmen	Sjöviksbacken (Årstaäng 4)	+ 5

Förskolorna Solgläntan och 88:an på Selmedalsvägen i Hägersten kommer att avvecklas inför bostadsbyggnation preliminärt under 2017. Förskolornas verksamhet kommer att flytta till nya förskolan på Torsslowsbacken.

Det tidsbegränsade bygglov för förskolan Vintervikens paviljong på Blommensbergsskolans gård i Gröndal löper ut under 2017.

Förskolan Brandstegens båda paviljonger måste avvecklas inför byggnationen av en ny skola i Midsommarkransen. Stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen samarbetar kring tidplanen för paviljongernas avveckling.

Förskolan Ellen Fries paviljong på Ellen Fries gata 10 i Fruängen är upplåten med tidsbegränsat bygglov. Utredning pågår om en ansökan om detaljplaneändring ska göras för att få ett permanent bygglov för paviljongen.

Privata anordnares projekt under 2017:

- Gösta Ekmans väg, Hägersten
- Kamrerarvägen, kv. Sparbanksboken, Hägerstensåsen
- Tellusborgsvägen, kv. Silvergranen 13, Västberga

5.4.1.5 Vidare arbete för utökning av antalet förskoleplatser

Det är angeläget att utöka antalet inflyttningsklara förskolor parallellt med den omfattande bostadsförtätningen inom stadsdelen för att upprätthålla barnomsorgsgarantin.

Förskolans kapacitet var balanserad i förhållande till efterfrågan av förskoleplatser vid årsskiftet 2013/2014. Stadsdelsförvaltningen arbetar med att se över möjligheterna att utöka kapaciteten under åren 2014-2017, då behovet av platser prognostiseras att överstiga planerad kapacitet.

Den del av stadsdelsområdet där förvaltningen har som svårast att tillgodose behovet av förskoleplatser är Liljeholmen/Årstadal. Enligt förvaltningens prognoser finns ett långsiktigt underskott av platser i området. Förvaltningen letar kontinuerligt efter lokaler i det området eller dess närhet för att förbättra situationen.

5.4.1.6 Öppna förskolan

Med ett växande antal barn inom stadsdelen har behovet av en utökning av öppna förskolans kapacitet uppstått. Under sensommaren 2014 planerar förvaltningen att en ny öppen förskola ska starta och samutnyttja ungdomscaféets nya lokaler i Sannadalsparken.

5.4.2 Social omsorg

Stadsdelsnämnderna har i uppdrag av kommunfullmäktige att öka antalet grupp- och servicebostäder för personer med funktionsnedsättning i staden då behovet är omfattande. Förvaltningen undersöker alltid möjligheterna att inrätta nya grupp- och servicebostäder i samband med nybyggnation i stadsdelsområdet.

Förvaltningens ambition är att bygga ut med en gruppbofastad eller servicebofastad om året. Främlingsvägens servicebostäder med sju omsorgslägenheter på Främlingsvägen i Midsommarkransen öppnas under mars 2014. En servicebofastad färdigställs i kvarteret Golvläggaren i Årstadal med sju lägenheter under 2015. Förvaltningen arbetar med att hitta lämpliga objekt för servicebostäder eller gruppbofastad som kan stå klara 2016 och 2017.

En ny fristående byggnad byggs i Sannadalsparken för ungdomsgårdsverksamhet kvällstid. Byggnaden kommer att stå klar under sommaren 2014. Avtal för den nya byggnaden kommer att tecknas med fastighetskontoret i enlighet med stadens principer för självkostnad.

Stadsdelsnämnden arbetar aktivt för att möta behovet av tränings- och försökslägenheter. Det är svårt att finna tillräckligt många lägenheter för att matcha behovet.

5.4.3 Äldreomsorg

Stadsdelsförvaltningens planering för boende inom äldreomsorgen presenteras i boendeplanering för äldre i regionen Västra Söderort 2015-2017.

Det finns totalt 255 servicelägenheter i regionen, varav 193 lägenheter drivs kommunal regi inom Hägersten-Liljeholmen. 28 av stadsdelsförvaltningens servicehuslägenheter, d.v.s. drygt 14 procent, var vakanta i mitten av mars 2014.

5.5 Kostnadsutveckling

Stadsdelsnämndens kostnader för lokaler ökar med anledning av den höga utbyggnadstakten av service, som exempelvis barnomsorg och bostäder för personer med funktionsnedsättning inom de geografiska nybyggnadsområdena. Nämnden arbetar aktivt med att finna kostnadseffektiva lösningar inom nybyggnadsprojekt.

Stimulansbidrag för utbyggnad av förskoleplatser och boenden inom avdelningen för social omsorg är väsentliga för att hålla nere de initiala hyresnivåerna för nybyggda verksamhetslokaler och omsorgsbostäder. Under 2014 kommer stadsdelsnämnden att ansöka om 10,4 mnkr i stimulansbidrag för utbyggnad av förskoleplatser och fakturera stadsledningskontoret för stimulansbidrag på 0,6 mnkr för utbyggnad av servicebostäderna på Främlingsvägen.

Stadsdelsförvaltningen har haft en omfattande utbyggnad av antalet förskoleplatser sedan sammanslagningen av stadsdelarna Hägersten och Liljeholmen 2007. En jämförelse mellan de förskolor som har blivit färdigställda som nybyggda eller om- eller tillbyggda med de förskolor som har funnits oförändrade sedan före år 2007, visar att nya förskolor byggs med större kapacitet och tyvärr till en högre hyreskostnad per barn och år trots intensivt arbete att hitta kostnadseffektiva lösningar. Nya förskolor blir mer yteffektiva än de äldre förskolorna, då fler avdelningar delar på exempelvis personalutrymmen och kök.

Hägersten-Liljeholmen	Stadsdelen totalt	Förskolor byggda före 2007		Förskolor byggda eller utökade 2007-2013	
Antal förskolor	65 st	30 st	46 %	35 st	54 %
Årshyra (netto)	95 527 700 kr	25 058 809 kr	26 %	70 468 891 kr	74 %
Lokalyta	50 026 kvm	19 859 kvm	40 %	30 167 kvm	60 %
Antal inskrivna barn	4775 barn	1819 barn	38 %	2956 barn	62 %
Årshyra/kvm	1910 kr/kvm	1262 kr/kvm		2336 kr/kvm	
Årshyra/barn	19 968 kr/barn	13 776 kr/barn		23 839 kr/barn	
Lokalyta/barn	10,5 kvm/barn	10,9 kvm/barn		10,2 kvm/barn	

Uppgifterna i jämförelsen avser kommunala förskolor inom Hägersten-Liljeholmen den 31 mars 2014. Årshyran avser avtalad hyra utan avdrag för ersättning för hög hyra.

Den omfattande utbyggnaden av förskoleplatser för att matcha ökad efterfrågan i samband med pågående bostadsförtätning, leder till att förskolans ekonomi blir allt mer ansträngd för varje år då andelen nya förskolor överstiger 50 procent av det totala antalet förskolor. Årshyran per barn för nyare förskolor ligger på 23 839 kronor jämfört med en årshyra per barn på 13 776 kronor för de äldre förskolelokalerna. Bidraget för hög hyra inom förskolan förbättrar situationen något men är inte, inom planperioden, tillräckligt för att rymma kostnaderna inom den del av schablonen som är avsedd för lokalkostnader.

Flera av de äldre förskolorna är i behov av omfattande upprustning, vilket kommer att medföra att hyreskostnaderna kommer att öka även för de äldre byggnaderna med tillkommande hyrestillägg.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Förvaltningen har en renodlad administrativ lokal på Telefonvägen 30. Där sitter förvaltningsledning, administration och myndighetsutövning. Förvaltningskontoret har idag 169 arbetsplatser på 5012 kvadratmeter. Hyran för 2014 är 8 674 805 kronor exklusive moms. Förvaltningen ser kontinuerligt över lokalerna för att de ska vara fullt utnyttjade.